

16 Alles wat u wilt weten over de wet BOPZ

Sinds januari 1994 geldt de Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ) voor psychogeriatrische afdelingen van verpleeghuizen. En vanaf 1999 geldt deze Wet BOPZ ook voor de 'aangemerkte' BOPZ-afdelingen van de verzorgingshuizen.

De Wet BOPZ is van toepassing op cliënten die niet vrijwillig zorg ontvangen of onvrijwillig in een instelling verblijven. De Wet BOPZ beschermt de rechten van gedwongen opgenomen cliënten. De Wet BOPZ bepaalt wanneer iemand tegen zijn zin opgenomen mag worden en aan welke regels hulpverleners zich dan moeten houden.

Voor de zorg in een verpleeg- of verzorgingshuis stelt door het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) een indicatie voor deze zorg vast. Als een cliënt volgens het CIZ psychogeriatrische zorg nodig heeft, dan vraagt de indicatiesteller van het CIZ of de cliënt instemt met een opname in het verpleeg- of verzorgingshuis.

Een van de drie van de onderstaande situaties is dan aan de orde:

- de cliënt stemt in met de opname;
- de cliënt toont geen bereidheid voor de opname, maar verzet zich ook niet: er wordt dan een Artikel 60 BOPZ-toets gedaan.
- de cliënt stemt niet in met de opname maar verzet zich hiertegen.

In dit geval kan de (gedwongen) opname toch plaatsvinden.

Instemming met de opname

Voordat een cliënt opgenomen wordt op een psychogeriatrische afdeling is er eerst een gesprek met een indicatiesteller van het CIZ. De indicatiesteller stelt de noodzaak tot opname vast en legt zijn/haar conclusie voor aan een team bestaande uit meerdere indicatiestellers en een arts. De indicatiesteller vraagt in dit gesprek of de cliënt instemt met de opname. Als een cliënt instemt met de opname is er sprake van een vrijwillige opname.

Geen bereidheid, geen verzet (Artikel 60 BOPZ-toets)

Een psychogeriatrische cliënt overziet vaak zijn of haar situatie niet meer goed of begrijpt de vragen van de indicatiesteller over de noodzaak tot opname niet goed.

Als blijkt dat een opname toch noodzakelijk is, kan de cliënt toch opgenomen worden met een Artikel 60 BOPZ-toets. Een Artikel 60 BOPZ-toets wordt een onvrijwillige opname genoemd.

Verzet tegen de opname

Een cliënt kan bij een indicatiesteller van het CIZ kenbaar maken via uitspraken en/of gedrag niet akkoord te gaan met een opname. De cliënt verzet zich dus tegen de opname en de opname kan dan niet plaatsvinden. Wanneer een hulpverlener, huisarts of familielid toch van mening is dat een opname op de psychogeriatrische afdeling noodzakelijk is dan kan een Rechterlijke Machtiging (RM) bij de rechter worden aangevraagd.

Het is ook mogelijk dat een cliënt die al verblijft op de psychogeriatrische afdeling, blijft aangegeven dat hij niet langer wil blijven. De BOPZ-arts van het verpleeghuis kan dan alsnog de Rechterlijke Machtiging aanvragen bij de rechter.

Is uitstel van een opname niet mogelijk door acuut dreigend gevaar voor de veiligheid en/of gezondheid van de cliënt en anderen, dan kan een In Bewaring Stelling (IBS) bij de

burgemeester worden aangevraagd. Een IBS-opname binnen een verpleeghuis komt zelden voor.

Het kan ook zijn dat een cliënt aanvankelijk vrijwillig is opgenomen op de psychogeriatrische afdeling, maar dat er vrijheidsbeperkende maatregelen (ook wel Middelen en Maatregelen genoemd) nodig zijn, bijvoorbeeld rekken om het bed. De zorgvuldigheidseisen van de Wet BOPZ bepalen dan dat de indicatiesteller de situatie rond deze cliënt opnieuw moet beoordelen en de vrijwillige opname moet omzetten in een onvrijwillige opname.

Vivantes hanteert het beleid dat in principe geen gebruik gemaakt wordt van deze Middelen en Maatregelen.

De noodzaak tot gedwongen opname

Van noodzaak tot gedwongen opname of verblijf is sprake als de cliënt;

- een gevaar vormt voor zichzelf, anderen of de omgeving;
- en lijdt aan een geestesstoornis (of dit zo is, beoordeelt een ter zake kundig arts of psychiater);
- en zich niet meer buiten de instelling kan handhaven of gevaar veroorzaakt dat alleen voorkomen kan worden door een opname of verder verblijf.

Vertegenwoordiging

Vivantes vraagt bij iedere opname wie de vertegenwoordiger is van de cliënt. Zowel de cliënt als vertegenwoordiger tekenen hiervoor.

Er kunnen zich situaties voordoen dat er wettelijke vertegenwoordiging gewenst is in de vorm van een mentor, bewindvoerder of curator.

Een mentor is de door de rechtbank benoemde vertegenwoordiger die voor de cliënt de belangen behartigt inzake de verzorging, behandeling en verpleging.

Een bewindvoerder is de door de rechtbank benoemde vertegenwoordiger die voor de cliënt de financiële belangen behartigt. Een curator is de door de rechtbank benoemde vertegenwoordiger die voor de cliënt zowel de financiële belangen behartigt als die inzake de verzorging, behandeling en verpleging.

BOPZ-arts en eerste geneeskundige

De behandelaar van de cliënt, bij Vivantes de verpleeghuisartsen, zijn verantwoordelijk voor de behandeling. De verpleeghuisarts beoordeelt de wilsbekwaamheid, de noodzaak tot aanpassing van de juridische status, de noodzaak van eventuele toepassing van Middelen en Maatregelen en dwangbehandeling.

De eerste geneeskundige is belast met de algemene gang van zaken op geneeskundig gebied in het verpleeghuis. De eerste geneeskundige draagt zorg voor de beleidsmatige voorwaarden van een goede toepassing van de bepalingen van de Wet BOPZ en is het toezicht hierop.